

העולה מהסוגיא

מסכת יבמות ◊ דף מא - מז ◊ גליון 7

פרשת אחרי מות ה'תשפ"ב

דף מא

◊ שומרת יבם שקידש אחיו את אחותה

- לרבי יהודה בן בתירא – אסור לאחיו לשאת את אחותה עד לאחר שאחיו יחלוץ או ייבם משום שיש זיקה א.
- לרבנן - מותר לאחיו לשאת את אחותה משום שאין זיקה ב.

◊ דיני נאסרה לאחר הנפילה באיסור דאורייתא (כגון שומרת יבם שנפלה ליבום ולאחר מכן קידש אחד האחים את אחותה ואח"כ מתה האחות) – לרב אסורה ביבום לשמואל מותרת ביבום.

◊ דיני הבחנה ביבמה – יבמה אסורה להתייבם ג' חדשים לאחר מות הבעל, משום שיש ספק שהיא מעוברת והוולד של קיימא ואסורה באיסור אשת אה. וכן יבמה אסורה לחלוץ בג' חדשים אלו, משום ש'כל העולה ליבום עולה לחליצה וכל שאינה עולה ליבום אינה עולה לחליצה'.

◊ האם לשומרת יבם יש מזונות

- בשלשה חדשים הראשונים - מקבלת מזונות מנכסי הבעל, משום שאסורה להתחתן מדין 'הבחנה' מחמת הבעל.
- לאחר שלשה חדשים:

◦ באופן שנפלה לפני יבם גדול:

▪ באופן שהיבם נמצא כאן - אין לה מזונות, משום שזיקת היבם מפקיעה את חיוב המזונות מנכסי הבעל הראשון, והיבם אינו חייב מזונות עד שתכנס לחופה.

▪ באופן שהיבם עמד בדין וברח מחמת היבמה - יש לה מזונות מנכסי היבם.

▪ באופן שהיבם עמד בדין וברח מחמת סיבה אחרת (כגון מרדין או ממון) – לרש"י אין לה מזונות, לתוס' באופן שהיבם רצה לייבם ולא ייבם ואח"כ נאנס וברח יש לה מזונות מנכסי היבם.

◦ באופן שנפלה לפני יבם קטן - נחלקו האמוראים האם יש לה מזונות מנכסי הבעל, משום שאסורה להינשא מחמת הבעל בגלל שנפלה לפני יבם קטן, או דלמא אין לה מזונות משום ש'משמיא קנסוה'.

✪ השלמות ✪

א הגמ' לעיל [ז ב] מבארת שר' יהודה בן בתירא סובר שיש זיקה, ולכן אסור לאחיו לשאת את אחותה שהרי היא 'אחות זקוקתו', ותוס' [שם ד"ה ולימא] מבארים שלמ"ד יש זיקה קידושין לא מפקיעים זיקה, ולכן ר' יהודה בן בתירא אומר שלאחר שהאח קידש את אחותה אסור לשאת משום שהקידושין לא הפקיעו את הזיקה, תוס' [יח ב ד"ה שומרת] מבאר שבאופן שאחיו נשא את אחותה, מותר לבוא עליה מיד ולא צריך להמתין עד שאחיו ייבם. וכן תוס' מבאר שבאופן שאחיו קידש את אחותה לפני שנפלה לייבום, לא צריך להמתין מלשאת משום שקידש בהיתר.

ב הגמ' לעיל [ז ב] מדייקת מדברי שמואל שפוסק כדברי ר' יהודה בן בתירא, שרבנן חולקים על דברי ר' יהודה בן בתירא וסוברים שאין זיקה.

ג ראה לעיל [דף ל] שיבמה שנאסרה בשעת נפילה באיסור דאורייתא אסורה לעולם, ובסוגיין נחלקו האמוראים באופן שנאסרה לאחר הנפילה, לרב אסורה ביבום לשמואל מותרת ביבום, משום שיבמה ש'הותרה ונאסרה וחזרה והותרה' מותרת.

בדין המגרש את האשה והחזירה ונפלה ליבום שלפי דעת ת"ק מותרת ליבום ולפי דעת ר"א אסורה ביבום ורב סובר כדברי אב"י בסוגיא שם שטעמו של ר"א הוא משום דין נאסרה וסובר רב שכמו שר' אלעזר אסור ביבום שלא בשעת נפילה כך אסור ר' אלעזר בנאסרה לאחר הנפילה אמנם שמואל סובר שדין נאסרה לאחר נפילה אינו תלוי במחלוקת של ר' אלעזר וחכמים אלא לכו"ע אומרים נאסרה לאחר נפילה ונחלקו האם נישואין מפילים או מיתה מפלת.}

ד הגמ' [מנ א] מבארת שלמרות שנחלקו האמוראים בדין הבחנה לאחר גירושין, לרב מוניס ג' חדשים מנתינת הגט, ולשמואל מוניס ג' חדשים מנתינת הגט, מ"מ בדין הבחנה ביבמה שחלצה לכו"ע מוניס ג' חדשים ממיתת הבעל ולא משעת החליצה. ותוס' מבאר שהטעם לכך שהחליצה מוכחת שהיבם לא בא עליה, אבל באופן שהיבם מת שאין הוכחה שהיבם לא בא עליה, צריכה להמתין ג' חדשים משעת מיתת היבם.

ה תוס' מבאר שלמרות שבאופן שהבעל חלה בזמן הגעת הזמן, הגמ' בכתובות [ב א] מסתפקת האם יש חיוב מזונות, באופן שהיבם נאנס לאחר הגעת הזמן, חייב במזונות משום שהיה צריך לייבם מיד.

תוס' בתחילת דבריו נוקט שאין חיוב מזונות באופן שהיבם נמצא כאן ולא כונס, אמנם תוס' מוכיח מדברי הגמ' לעיל [כט ב] שגם באופן שהיבם נמצא כאן יש חיוב מזונות.

דף מב

- ◆ איסור נישואין של 'מעוברת חברו' – רבנן אסרו על אשה שמעוברת מאדם אחד להתחתן עם אדם אחר משום שמעוברת עומדת ללדת ולהניק, ומינקת אסורה להנשא לאחר כדלהלן.
- ◆ איסור נישואין של 'מינקת חברו' - רבנן אסרו על אשה שמינקת תינוק מאדם אחד, להתחתן עם אדם אחר, עד שהתינוק יהיה בן עשרים וארבע חודש. וטעם האיסור, משום שחוששים שמא תתעבר מאדם זה ויעכר החלב של האשה וימות התינוק של הבעל הראשון.
- ◆ **דין הבחנה**
 - באופן שיכול להוצר ספק מי האב של הוולד (כלומר אשה שהייתה נשואה שרוצה להנשא) – אסורה להנשא ג' חדשים מדין הבחנה¹.
 - באופן שלא יכול להוצר ספק מי האב של הוולד (כגון אשה שהייתה נשואה האם מותרת להתארס, ואשה שהייתה ארוסה האם מותרת להנשא וכן באשה קטנה או אילנית שאינה ראויה לילד):
 - לר"מ – אסורה.
 - לר' יהודה – מותרת.
 - לר' יוסי - אשה שהייתה נשואה מותרת להתארס. ואשה שהייתה ארוסה נחלקו רש"י ותוס' האם מותרת להנשא או דלמא אסורה להנשא².
 - פסק ההלכה לר' יוחנן - לרב אסי פסק כר' יוסי, ולר' יוסף פסק כר"מ³.
- ◆ כללי 'סתם משנה' – 'מחלוקת ואח"כ סתם' הלכה כסתם, 'סתם ואח"כ מחלוקת' אין הלכה כסתם⁴.

השלמות

- 1 אמנם רבנן לא אסרו על כל מינקת להבעל שמא תתעבר ויעכר חלבה וימות הוולד, משום שאם תתעבר הבעל יתן לתינוק ביצים וחלב, אבל באופן שנשא את אשת חברו שהאב לא מרחם על הוולד כל כך, יש חשש שהאב לא יתן לתינוק ביצים וחלב והתינוק ימות.
- נחלקו תירוצי התוס' בגרושה מינקת האם מותרת להנשא: לפי רבינו שמשון מותרת להנשא משום שדין הבחנה נאמר רק באופן שמשועבדת להניק, וגרושה אינה משועבדת להניק. ולפי ר"ת אסורה להנשא, משום שדין הבחנה נאמר גם באופן שאינה משועבדת להניק.
- 2 ביאור דין הבחנה: אשה שהייתה נשואה לאדם אחר ומת בעלה או התגרשה, אסורה להנשא לאדם אחר ג' חדשים, כדי שלא יהיה ספק האם הוולד הוא בן של הראשון או בן של השני. והטעם שרבנן תיקנו שידעו מי האב של הוולד: לשמואל משום שאין השכינה שורה אלא על משפחות מיוחסות, לרבא משום חשש תקלה שלא ידעו בן של מי הוא ויבוא לישא אחותו או לייבם שלא כדין.
- בדברי הברייתא מבואר שיש דין הבחנה בגר וגזירת שהיו נשואים בגיות והתגירו יחד, שצריכים לפרוש זה מזה ג' חדשים. ומבואר שיש דין הבחנה גם באופן שאין ספק מי האב של הוולד. וטעם הדבר לשמואל 'כדי להבחין בין זרע שנזרע בקדושה לזרע שלא נזרע בקדושה', ולרבא משום חשש תקלה כגון שהתעברה לפני הגירות ויחשבו שהתעברה לאחר הגירות, ויצא מכך תקלה שכן זה יבוא לייבם את אשת אחיו שנולד לאחר הגירות, ובאמת אינו יכול לייבם משום שנחשב אחיו מאמו ולא אחיו מאביו.
- ובדברי הגמ' להלן [מג א] נחלקו האמוראים במנין ג' חדשי הבחנה: לר' אלעזר מספיק רוב של חודש הראשון ורוב של חודש השלישי וכל חודש שני, לאמימר מותר ביום תשעים, ולהלכה צריכה להמתין ג' חדשים חוץ מיום שמת בו ויום האירוסין.
- 3 הגמ' [מג א] דנה בביאור המחלוקת של ר' יוסי ור' יהודה, ובה"א לפי הל"ק ר' יוסי חולק על דין הבחנה כלל ולפי הל"ב סובר שאשה נשואה מותרת להתארס ואשה ארוסה אסורה להנשא, ובביאור מסקנת הסוגיא נחלקו הראשונים: רש"י ביבמות [מא ב ד"ה מפני] ותוס' [שם] סוברים שאשה נשואה מותרת להתארס ואשה ארוסה אסורה להנשא, ורש"י בעירובין [מז א] ור"ת [הובא בתוס' בסוגיין] סוברים שאשה נשואה מותרת להתארס ואשה ארוסה מותרת להנשא.
- 4 ראה לעיל [דף לד] ששמואל פוסק הלכה כר"מ, ושמואל מחדש שדברי ר' מאיר שיש דין הבחנה באשה קטנה, נאמרו רק באופן שיצאה בגט משום שגזרו דין הבחנה אטו גדולה, אבל באופן שיצאה במיאון אין דין הבחנה, משום שאין גזירה קטנה אטו גדולה משום שגדולה לא יוצאה במיאון, ונחלקו הלישנות בדעת שמואל בדין הבחנה בקטנה שזינתה.
- 5 הגמ' מבארת שהכלל של מחלוקת ואח"כ סתם הלכה כסתם, וסתם ואח"כ מחלוקת אין הלכה כסתם, נאמר באופן שהמחלוקת והסתם נאמרו במשנה אבל באופן שאחד מהם נאמר במשנה ואחד מהם נאמר בברייתא פוסקים כדברי המשנה.
- תוס' מבאר שנחלקו האמוראים בדין מחלוקת ואח"כ סתם, באופן שהמחלוקת הוא במסכת אחת והסתם הוא במסכת אחרת: לפי ר' יוחנן הלכה כסתם משנה, ולפי שאר האמוראים אין הלכה כסתם משנה, משום שבשתי מסכתות 'אין סדר למשנה'.

דף מג

דיני אבלות	אבלות על חורבן בית המקדש (מר"ח (אב עד תשעה באב	אבלות על קרובים
נישואין	אסור	אסור ^א
אירוסין ^ב	מותר	לר' יוסי אסור ולר' יהודה מותר
מיעוט משא ומתן ^ג	אסור	מותר ^ד
כיבוס ותספורת	מר"ח אב עד שבוע של תשעה באב - מותר להסתפר ולכבס. בשבוע של תשעה באב - אסור להסתפר ולכבס	כיבוס מותר ותספורת אסורה

דף מד

שתי יבמות שנפלו מבית אחד – ביאה או חליצה של אחת מהן פוטרת את צרתה. חייבי לאוין – לר"ע הוולד ממזר לר' יהושע ולר' שמעון התימני אין הוולד ממזר^{טו}.

קרובת חלוצתו – לרבי אסורה מזרבנן, לר"ע אסורה מדאורייתא דכתיב 'בית חלוץ הנעל' שלאחר החליצה נקראת 'ביתו' ואסור בקרובותיה.

דיני בת חייבי מיתת בי"ד וזרת ולא

- חייבי מיתות בי"ד – ממזרת.
- חייבי כריתות – לר"ע ושמעון התימני ממזרת, לר' יהושע חללה^{טז}.
- חייבי לאוין – לר"ע ממזרת, לשמעון התימני ור' יהושע כשרה^{טז}.

שלמות

יא בדברי הברייתא מבואר שהאיסור נישואין באבלות של אשה על בעלה הוא שלשים יום, ותוס' מבאר שגם באבלות של אדם על אביו ואמו, איסור נישואין הוא שלשים יום, ואין איסור כל י"ב חודש, משום פריה ורביה או משום 'בבקר זרע זרעך ולערב אל תנח ידך'

יב הכוונה לאירוסין עצמם, אבל סעודת אירוסין אסורה בין באבלות על חורבן בית המקדש ובין באבלות על קרובים.

יג הברייתא אומרת 'ממעטין בעסקיהם מלישא ומליתן מלבנות ולנטוע', והגמ' [תענית יד ב] בתענית מבארת שהדין של 'לבנות ולטוע' נאמר בבנין ונטיעה של שמחה, תוס' מביא שני ביאורים בדין 'מיעוט משא ומתן': לפי הביאור הראשון הכוונה למשא ומתן של שמחה, ולפי הביאור השני הכוונה לכל משא ומתן שיש דין למעט בו.

יד הגמ' מקשה על דברי ר' יוסי שסובר שבאבלות על קרובים אסור לעשות אירוסין, שהרי מר"ח אב עד שבוע שחל בו מותר אירוסין וצריך למעט במשא ומתן, וא"כ ק"ו שבאבלות על קרובים שלא צריך למעט במשא ומתן שיהיה מותר להאירוס, והגמ' מתרצת 'שאני אבלות חדשה מאבילות ישנה ושאני אבלות דרבים מאבילות דיחיד' ורש"י מבאר שאבלות על חורבן בית המקדש כיון שהיו אבלות של רבים ואבלות ישנה לכן היא קלה מאבילות על קרובים, ור"ת מבאר שלענין אירוסין מסתבר להחמיר באבלות חדשה, ולענין משא ומתן מסתבר להחמיר באבלות של רבים, כיון שאם יעסקו במשא ומתן יאמרו שלא מתאבלים.

טו ראה להלן [דף מט] את מחלוקת התנאים.

טז המקור שבת חייבי כריתות לפי ר' יהושע נעשית חללה, הוא מק"ו מאלמנה לכה"ג 'ומה אלמנה שאין איסורה שוה בכל בנה פגום זו שאיסורה שוה בכל אינו דין שבנה פגום', והגמ' מבארת שא"א לפרוך מה לאלמנה שהיא עצמה מתחללת, משום שר' יהושע מודה שהאשה מתחללת. תוס' מבאר שר' יהושע סובר שלא תופס קידושין בחייבי כריתות ודין זונה תלוי בתפיסת קידושין ולכן האם נעשית זונה.

תוס' מוכיח מדברי הגמ' שזונה פסולה לתרומה כמו אלמנה, שאם נימא שזונה אינה פסולה לתרומה, היה אפשר לפרוך מה לאלמנה שפסולה לתרומה תאמר בזונה שאינה פסולה לתרומה, ותוס' מבאר שהמקור לכך הוא שהתורה כללה את איסור זונה יחד עם איסור חללה, ללמד שכמו שחללה פסולה לתרומה כך זונה פסולה לתרומה.

יז הגמ' מבארת שלפי שמעון התימני ור' יהושע בת חייבי לאוין אינה חללה, וא"א ללמוד שתהיה חללה בק"ו מאלמנה 'ומה אלמנה שאין איסורה שוה בכל בנה פגום זו שאיסורה שוה בכל אינו דין שבנה פגום', משום שאפשר לפרוך שאלמנה עצמה מתחללת אבל בחייבי לאוין אין האם מתחללת. ורש"י מבאר שא"א ללמוד בק"ו מאלמנה לכה"ג שבחייבי לאוין האם תתחלל, משום שחללה נאמר רק באופן ש'זר אצלה מעיקרא', אבל חייבי לאוין שאינם זרים אצלה מעיקרא אינם מתחללים, ותוס' [טו ב] מבאר שא"א ללמוד בק"ו מאלמנה שיתחללו, משום שהגמ' בקידושין [עו ב] דורשת שאין חללה אלא מאיסור כהונה בלבד.

ראה לעיל [דף טו] שנחלקו התנאים בבת יבמה לשוק האם היא חללה: לר' יהושע [טו ב] כשרה, לר' יוחנן בן נורי [יד ב] חללה. והתבאר [שם] שנחלקו רש"י ותוס' בדעת ר' יוחנן בן נורי בבת מחזיר גרושתו האם הבת חללה: לרש"י הבת חללה, לתוס' אין הבת חללה. ובסוגיין מבואר שבת מחזיר גרושתו אינה חללה, ולרש"י איתא כר' יהושע ודלא כר' יוחנן בן נורי, ולתוס' איתא בין לפי ר' יהושע ובין לפי ר' יוחנן בן נורי.

דף מה

◆ גוי ועבד הבא על בת ישראל

- האם הוולד ממזר:
 - בת ישראל פנויה:
 - לשמעון התימני ור' יהושע – אין הוולד ממזר^ח.
 - לר"ע – הוולד ממזר^ט.
 - לרבי – לרב דימי הוולד ממזר לרבין אין הוולד ממזר.
 - בת ישראל אשת איש – לר' יעקב כמו שנחלקו התנאים בפנויה כך נחלקו באשת איש, לרב גזא לכו"ע הוולד ממזר^י.
 - פסק ההלכה – נחלקו האמוראים האם פוסקים כר"ע שהוולד ממזר או שפוסקים שאין הוולד ממזר, והגמ' פוסקת שאין הוולד ממזר בין בפנויה ובין באשת איש.
 - האם הבת חללה – הגמ' מבארת שלכו"ע הבת חללה^{יא}.
- ◆ דיני שררה – הגמ' דורשת מהפסוק 'שום תשים עליך מלך מקרב אחיך תשים עליך מלך' שכל שררה ממנינים רק אדם 'מקרב אחיך', אבל גר אינו נחשב מקרב אחיך, וגר שאמו מישראל נחשב מקרב אחיך^{יב}.
- ◆ גר שטבל לשם קרי או גיורת שטבלה לשם נדה – עלתה לה טבילה^{יג}.

דף מו

◆ דיני עבד

- עכו"ם המוכר עצמו לעבד:
 - באופן שמוכר עצמו לישראל – האדון קונה את מעשה ידיו וכן קונה קנין הגוף^{יד}.
 - באופן שמוכר עצמו לעכו"ם – האדון קונה את מעשה ידיו בלבד ואינו קונה קנין הגוף^{יז}.
- ישראל המוכר עצמו לעבד – בין באופן שמכר עצמו לישראל ובין באופן שמכר עצמו לגוי, האדון קונה את מעשה ידיו ואינו קונה קנין הגוף.

☞ השלמות ☞

- בדברי הברייתא מבואר שלפי ר"ע המחזיר גרושתו האם פסולה לתרומה, ותוס' מבאר שלמרות שבדברי הגמ' להלן [סח א] מבואר שפסול כהונה נאמר רק באופן ש'זר אצלה מעיקרא', מ"מ ר"ע סובר שפסול כהונה נאמר גם באופן שלא אצלה מעיקרא, שהרי מחזיר גרושתו לא נחשב זר אצלה מעיקרא.
- יח הגמ' בהו"א סברה שלפי שמעון התימני הוולד ממזר כיון שלא תופס קידושין בגוי ועבד ובמי שלא תופס קידושין הוולד ממזר, והגמ' מסיקה שאין הוולד ממזר, משום שרק בעריות שלא תופס קידושין מחמת האיסור הוולד ממזר, אבל בגוי ועבד שלא שייכים בתורת קידושין אין הוולד ממזר. ובדברי הגמ' משמע שלפי ר' יהושע פשוט שאין הוולד ממזר, משום שלפי ר' יהושע דין ממזר אינו תלוי בתפיסת קידושין, שהרי בחייבי כריתות לא תופס קידושין ואין הוולד ממזר.
- יט כך מבואר בדברי הגמ' בקידושין [עה ב].
- כ הגמ' מבארת שהטעם של ר' יעקב שנחלקו התנאים בגוי ועבד הבא על בת ישראל אשת איש, משום שטעם של המ"ד שאין הוולד ממזר הוא שרק בעריות שלא תופס קידושין מחמת האיסור הוולד ממזר, אבל בגוי ועבד שלא שייכים בתורת קידושין אין הוולד ממזר.
- הגמ' מבארת שיש נפק"מ בין ר' יעקב לרב גזא בחצי עבד וחצי בן חורין שקידש בת ישראל ובא עליה, לפי המ"ד עכו"ם ועבד הבא על בת ישראל אין הוולד ממזר, שלפי רב גזא הוולד ממזר, משום שצד עבדות משתמש באשת איש, ולפי ר' יעקב הוולד כשר, משום שעבד הבא על אשת איש אין הוולד ממזר. אמנם חצי עבד וחצי בן חורין הבא על אשת איש גמורה לכו"ע הוולד ממזר, משום שצד חירות שבו משתמש באשת איש.
- כא המקור שהבת חללה הוא בק"ו מאלמנה לכה"ג, 'זמה אלמנה שאין איסורה שוה בכל בנה פגום זו שאיסורה שוה בכל אינו דין שבנה פגום', וא"א לפרוך מה לאלמנה לכה"ג שהיא מתחללת, שהרי גם בעכו"ם ועבד האשה מתחללת ונעשית זונה, דכתיב 'ובת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה'.
- כב תוס' מבאר שהדין שגר אינו יכול להיות דין, נאמר רק באופן שדן ישראל, אבל גר יכול להיות דין באופן שדן גר אחר.
- נחלקו רש"י ותוס' האם הורדוס נשא ישראלית: לרש"י נשא ישראלית, לתוס' לא נשא ישראלית.
- כג ראה להלן [דף מו ב] שגירות נעשית בפני שלשה דיינים וגירות נעשית ביום, ותוס' מבאר שהדין שגרות נעשית ביום נאמר בקבלת מצוות, אבל בטבילה לא נאמר דין זה, ולכן לכתחילה צריך לטבול ביום ובדיעבד מועיל טבילה בלילה, ונחלקו תירוצי התוס' בדין שגרות נעשית בפני שלשה דיינים: לתירוץ הראשון נאמר רק בשעת קבלת מצוות ולא בשעת הטבילה, ולתירוץ השני נאמר בין בשעת קבלת מצוות ובין בשעת טבילה (אמנם באופן שידוע לכל שטבל נחשב כמו שיש ג' דיינים).
- כד בדברי הגמ' מבואר שישאל שקונה עבד עכו"ם שנמכר לעכו"ם, קונה את קנין של מעשה ידיו בכסף ואת קנין הגוף בטבילה לשם עבדות, ורב אויא מבאר שעכו"ם שמוכר את עצמו לישראל, נקנה קנין הגוף על ידי הכסף לחוד.
- כה המקור שעכו"ם שנמכר לעכו"ם אינו קונה קנין הגוף, דכתיב 'וגם מבני התושבים הגרים עמכם מהם תקנו', ודורשים 'אתם קונים מהם ולא הם קונים מהם ולא הם קונים זה מזה', וזה המקור שישאל הנמכר לישראל או לעכו"ם, אין האדון קונה קנין הגוף.

◆ עבד גוי שטבל לשם גירות – באופן שאינו קנין הגוף חלה הגירות ויוצא לחירות, ובאופן שקנין קנין הגוף לא חלה הגירות ולא יוצא לחירות^כ.

◆ דיני גרות

• האם מועיל מילה בלי טבילה או טבילה בלי מילה:

◦ לר' אליעזר ור' יהודה – מועיל טבילה לחוד או מילה לחוד^{כז}.

◦ לר' יהושע – מועיל טבילה לחוד ולא מועיל מילה לחוד^{כח}.

◦ לר' יוסי – לא מועיל טבילה לחוד או מילה לחוד אלא צריך מילה וטבילה^{כט}.

• דינים נוספים – גרות נעשית בפני שלשה דיינים וכן גירות נעשית ביום^ל.

◆ האם מותר לטבול בשבת – טבילת גר אסור לטבול בשבת משום שנחשב כמתקן מנא, אמנם טבילת טומאה מותר לטבול בשבת^{לא}.

◆ דיני הטפת דם ברית – לפי התירוץ הראשון (בה"ג) גר שנתגייר כשהוא מהול צריך הטפת דם ברית, ותינוק שנולד כשהוא מהול לא צריך הטפת דם ברית. ולפי ר"ת להיפך גר שנתגייר כשהוא מהול לא צריך הטפת דם ברית, ותינוק שנולד כשהוא מהול צריך הטפת דם ברית.

דף מז

◆ האומר 'גר אני' האם נאמן

• באופן שיש לו מיגו (כגון שלא ידוע שהיה גוי) – נאמן.

• באופן שאין לו מיגו – לרבנן אינו נאמן. לר' יהודה: בארץ אינו נאמן משום שחוששים שאומר כך מחמת שבח ארץ ישראל, ובחול^{לב} נאמן.

◆ גר המוחזק בכשרות האומר שאינו גר

• האם נאמן מדין 'כיר'לב:

◦ לרב נחמן בר יצחק – אינו נאמן, משום שלדבריו הוא עכו"ם ואין עדות לעכו"ם.

◦ לרבינא:

▪ באופן שיש לו בנים ואין לו בני בנים – לר' יהודה נאמן לפסול את עצמו ואת בניו, ולרבנן אינו נאמן לפסול את עצמו ואת בניו.

▪ באופן שיש לו בנים ובני בנים – אינו נאמן לפסול את עצמו ואת בניו ואת בני בניו^{לג}.

• האם נאמן בתורת 'שויא אנפשיה חתיכא דאיסורא' – בכל אופן נאמן על עצמו בתורת 'שויא אנפשיה חתיכא דאיסורא'.

◆ מדוע 'קשים גרים לישראל כספחת'

• לרש"י - משום שלא בקיאים במצוות ומלמדים את ישראל ממעשיהם, או משום שכל ישראל ערבין זה בזה.

• לתוס' - משום שאין השכינה שורה אלא על משפחות מיוחסות שבישראל, או משום שאסור להונתם.

שלמות

כו הגמ' מבארת שעבד שטבל בסתמא ולא ביאר האם טובל לשם עבדות או לשם חירות, באופן שקנין לעכו"ם תולים שכוונתו לשם גירות ולא לשם עבדות, ובאופן שקנין לישראל תולים שכוונתו לשם עבדות.

כז המקור שמספיק טבילה לחוד, הוא מהגירות של הנשים של דור יוצאי מצרים שהתגיירו על ידי טבילה לחוד ללא מילה, והמקור שמספיק מילה לחוד הוא מהגירות של דור יוצאי מצרים, שהתגיירו על ידי מילה לחוד ללא טבילה.

כח המקור שמספיק טבילה לחוד, הוא מהגירות של הנשים של דור יוצאי מצרים שהתגיירו על ידי טבילה לחוד ללא מילה, אמנם מילה לחוד לא מועיל, וא"א ללמוד מהגירות של דור יוצאי מצרים, משום שסובר שעם ישראל התגיירו על ידי מילה וטבילה (ולמרות שלא כתוב שטבלו מ"מ כיון שכתוב שהזו עליהם ע"כ טבלו שאין הזאה ללא טבילה).

כט ר' יוסי סובר שא"א ללמוד שמועיל טבילה לחוד מהגירות של הנשים בדור המדבר, משום שאין דנים אפשר משאי אפשר, וכן א"א ללמוד שמועיל מילה לחוד מהגירות של עם ישראל בדור המדבר, משום שסובר שעם ישראל התגיירו על ידי מילה וטבילה.

ל המקור שגירות נעשית בפני שלשה דיינים וגירות נעשית ביום, דכתיב ביה 'משפט' מה משפט בפני שלשה ויום, אף גירות בפני שלשה ביום.

לא הסיבה שמותר לטבול מטומאה בשבת הוא משום ש'נראה כמיקר', אמנם טבילת גר אסור לטבול בשבת משום שצריך שני ת"ח שיאמרו לו מקצת מצוות. והדין שאסור לטבול גר בשבת נאמר רק באופן שהגירות נעשית על ידי הטבילה, אמנם גר שמל בערב שבת וטובל בשבת, לר' אליעזר ור' יהודה שמועיל מילה לחוד מותר לטבול בשבת.

לב נחלקו התנאים [קידושין עד] בביאור נאמנות האב על בנו מדין 'כיר', לרבנן נאמן לומר שהוא בנו, לר' יהודה נאמן לומר גם שהוא בן גרושה ובן חלוצה, והגמ' דנה בדעת ר' יהודה האם נאמן לפסול את בניו מדין 'כיר'. תוס' מבאר שמדובר באופן שהאשה היא ישראלית, ור' יהודה סובר שעכו"ם ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר.

לג הגמ' מבארת שהנאמנות מדין 'כיר' היא על בניו ולא על בני בניו, ור"י מבאר שבאופן זה לא מסתבר שבניו יהיו פסולים ובני בניו יהיו כשרים, ולכן כולם כשרים.